

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 29. marts 2023
Kontor: Stats- og Menneskerets-
kontoret
Sagsbeh: Kenneth Schmidt Ras-
mussen
Sagsnr.: 2022-750-0910
Dok.: 2727326

KOMMENTERET OVERSIGT

Forslag til lov om undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste

I. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslaget har i perioden fra den 6. februar 2023 til den 6. marts 2023 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Aarhus Retshjælp, Advokatrådet, Akademikerne (AC), Amnesty International, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Arbejdsretten, Ase Lønmodtager, Centralorganisationernes Fællesudvalg, CEPOS, Danmarks Frie Fagforening, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Industri, Dansk Journalistforbund, Danske Advokater, Danske Medier, Danske Regioner, Datatilsynet, De Frie Funktionærer, Den Danske Dommerforening, Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder, Den Særlige Klageret, Den Uafhængige Politiklagemyndighed, Det Faglige Hus, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet, DIGNITY – Dansk Institut mod Tortur, Djøf, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Statsadvokater, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, FTF, Gadejuristen, HK Danmark, Oxfam IBIS, Institut for Menneskerettigheder, Institut for Samfund og Globalisering, Roskilde Universitet, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet, Institut for Statskundskab, Aalborg Universitet, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, Internationale Rehabilitation Center for Torture Victims, Juridisk Institut, Syddansk

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Universitet, Juridisk Institut, Aalborg Universitet, Juridisk Institut, Aarhus Universitet, Justitia, KL, Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte, Kraka, Kristelig Fagforening (Krifa), Københavns Retshjælp, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH), Lederne, Ligebehandlingsnævnet, Nordisk Ministerråd, Offentligt Ansattes Organisationer, Politidirektørforeningen, Politiforbundet, Procesbevillingsnævnet, Retspolitisk Forening, Rigsrevisionen, samtlige byretter, samtlige kommuner, samtlige regioner, Stats- og Kommunalt Ansattes Forhandlingsfællesskab, Familieretshuset, Sø- og Handelsretten, Tinglysningsretten, Veron, Vestre Landsret og Østre Landsret.

II. Høringssvarene til lovforslaget

1. Indledning

Justitsministeriet har modtaget høringssvar fra:

Advokatrådet, Akademikerne, Centralorganisationernes Fællesudvalg, Dansk Arbejdsgiverforening, Danske Advokater, Danske Regioner, Den Danske Dommerforening, Den Uafhængige Politiklagemyndighed, Djøf, Familieretshuset, Foreningen af Offentlige Anklagere, Institut for Menneskerettigheder, KL, Ligebehandlingsnævnet, Politiforbundet, Retspolitisk Forening, Rigsrevisionen, Tinglysningsretten, Vestre Landsret og Østre Landsret.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne høringssvar. Samtlige høringssvar er vedlagt.

Justitsministeriets bemærkninger til høringssvarene er anført i *kursiv*.

Centralorganisationernes Fællesudvalg, Danske Regioner, Den Uafhængige Politiklagemyndighed, Familieretshuset, Foreningen af Offentlige Anklagere, KL og Politiforbundet har ingen bemærkninger til lovforslaget.

Dansk Arbejdsgiverforening, Ligebehandlingsnævnet, Rigsrevisionen og Tinglysningsretten har ikke ønsket at udtale sig om lovforslaget.

2. Om bisiddernes rettigheder, vidneførelse mv.

Advokatrådet bemærker, at det kan give anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, at vidneførelse søges begrænset til det ”strengt nødvendige”.

Som det fremgår af pkt. 1 i bemærkningerne til lovforslaget, gør der sig efter regeringens opfattelse helt særlige omstændigheder gældende i forbindelse med nedsættelsen af en undersøgelseskommission vedrørende efterretningstjenesternes forhold. Særligt hensynet til at beskytte de klassificerede oplysninger, som vil kunne indgå i undersøgelsen, medfører behov for at etablere en særlig undersøgelsesform, som på en række punkter afviger fra undersøgelseskommissioner nedsat efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Det er således efter regeringens opfattelse nødvendigt bl.a., at der ved fastlæggelsen af rammerne for undersøgelseskommissionen og dens opgaver såvel som ved kommissionens gennemførelse og tilrettelæggelse af undersøgelsen foretages en afvejning mellem på den ene side hensynet til ikke at udbrede kendskabet til klassificerede oplysninger mere end strengt nødvendigt og på den anden side hensynet til at skabe klarhed over centrale spørgsmål i det undersøgte forløb, herunder med henblik på at drage læring heraf og skabe grundlag for at vurdere, om der foreligger forhold, der kan give anledning til at søge et ansvar gjort gældende, eller om der ikke er anledning hertil.

Rammerne for den foreslåede undersøgelseskommission vil på den baggrund tage afsæt i den undersøgelsesform, der blev benyttet ved lov nr. 1938 af 15. december 2020 om undersøgelse af visse forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste. Undersøgelseskommissionen vil således på tilsvarende vis tage sit afsæt i den ordning, der gælder efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, men på en række punkter, hvor den nævnte hensynsafvejning tilsiger det, vil den afvige herfra.

Det fremgår på denne baggrund af den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 7, stk. 1, at undersøgelseskommissionen kan anmode en person om at afgive forklaring for kommissionen som vidne, hvis det ikke har været muligt at få belyst et spørgsmål på anden måde, og kommissionen vurderer, at det er strengt nødvendigt for en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Som anført i bemærkninger til bestemmelsen skal dette ses i lyset af lovforslagets § 4, stk. 1, 2. pkt., om, at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades. Den foreslåede bestemmelse vil bl.a. indebære, at sagsoplysningen i undersøgelseskommissionen i videst muligt omfang vil skulle ske på grundlag af det foreliggende skriftlige materiale.

Det kan imidlertid ikke udelukkes, at undersøgelseskommissionen – for at få et spørgsmål tilstrækkeligt belyst – finder det nødvendigt, at der afgives forklaring om spørgsmålet, og den foreslåede bestemmelse vil derfor give mulighed for, at der kan gennemføres afhøringer, hvis det ikke har været muligt at få belyst et givet spørgsmål på anden måde, og kommissionen vurderer, at det er strengt nødvendigt for en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Den foreslåede bestemmelse er således udtryk for, at undersøgelseskommissionen ved tilrettelæggelsen af sin undersøgelse skal foretage en afvejning af på den ene side hensynet til en tilstrækkelig undersøgelse af de forhold, der omfattes af undersøgelsen, og på den anden side det tungtvejende hensyn til at begrænse udbredelsen af kendskabet til det klassificerede materiale, der vil kunne indgå i undersøgelsen.

Justitsministeriet har på den baggrund ikke fundet anledning til at justere lovforslaget på dette punkt.

Danske Advokater bemærker, at den ret, som bisidderen har efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner til at overvære alle vidneforklaringer med deraf følgende mulighed for at gennemføre kontraafhøring, også bør gælde for denne undersøgelse.

Djøf bemærker, at bisidderrettigheder og adgangen til vidneførsel er indskrænket mere, end hensynet til beskyttelsen af klassificerede oplysninger kan begrunde, henset til, at kommissionsmedlemmer, udspørger, sekretariatsmedlemmer og bisiddere alle skal være sikkerhedsgodkendt til højeste sikkerhedsniveau. Djøf mener ikke, at den justering, der blev vedtaget i forbindelse med Folketingets behandling af lovforslag nr. L 53 om undersøgelse af visse forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste i forhold til bisidderens mulighed for at overvære andre forklaringer end sin egen klients, etablerer den nødvendige balance i forhold til retssikkerheden for de personer, der er omfattet af undersøgelsen.

Danske Advokater og Akademikerne har tilsluttet sig Djøfs bemærkninger.

Som anført ovenfor gør der sig efter regeringens opfattelse helt særlige omstændigheder gældende i forbindelse med nedsættelsen af en undersøgelseskommission vedrørende efterretningstjenesternes forhold. Særligt hensynet til at beskytte de klassificerede oplysninger, som vil kunne indgå i undersøgelsen, medfører behov for at etablere en særlig undersøgelsesform, som på en række punkter afviger fra undersøgelseskommissioner nedsat efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Som det fremgår af pkt. 2.2.6 i bemærkningerne til lovforslaget, bygger udformningen af bisidderordningen i lovforslaget på en afbalancering af hensynet til at sikre, at kendskab til de ofte meget fortrolige oplysninger ikke udbredes mere end absolut nødvendigt, over for hensynet til, at bisidderne skal have mulighed for på en retssikkerhedsmæssigt forsvarlig måde at varetage deres klienters interesser i forbindelse med undersøgelsen.

Det fremgår af den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 12, stk. 1, 1. pkt., at bisidderen har ret til at overvære afhøringer af sin klient i undersøgelseskommissionen. Efter forslaget vil en bisidder som udgangspunkt alene have adgang til at overvære afhøringer af sin egen klient. Denne ret vil være ubetinget.

Det fremgår derudover af den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 12, stk. 1, 2. pkt., at undersøgelseskommissionen kan give bisidderen adgang til at overvære afhøringer af andre, hvis væsentlige hensyn til bisidderens mulighed for at varetage sin klients interesser taler for det. Der sigtes herved til tilfælde, hvor der efter kommissionens opfattelse i lyset af det, der hidtil er fremkommet i undersøgelsen, kan blive spørgsmål om at afgive belastende ansvarsvurderinger af en persons forhold.

Der skal ved beslutningen om, hvorvidt væsentlige hensyn til bisidderens mulighed for at varetage sin klients interesser taler for, at bisidderen kan gives adgang til at overvære afhøringer af andre, desuden ske en afvejning over for hensynet til at sikre, at kendskab til de klassificerede oplysninger spredes mindst muligt.

Justitsministeriet har på den baggrund ikke fundet anledning til at justere lovforslaget på dette punkt.

Advokatrådet bemærker, at bisidderens adgang til materiale begrænses til ”det materiale, der er af betydning for den pågældendes klient”. Advokatrådet foreslår, at det i bemærkningerne præciseres, at alt materiale, som klienten historisk har eller kan have haft adgang til, er omfattet, ligesom adgangen naturligvis må omfatte alt materiale, som udspørgeren kan overveje at anvende, og at bisidderen bør gives en videre adgang til udskrifter, end hvad der lægges op til i lovforslagets § 12, stk. 2.

Som anført ovenfor gør der sig efter regeringens opfattelse helt særlige omstændigheder gældende i forbindelse med nedsættelsen af en undersøgelseskommission vedrørende efterretningstjenesternes forhold. Særligt hensynet til at beskytte de klassificerede oplysninger, som vil kunne indgå i undersøgelsen, medfører behov for at etablere en særlig undersøgelsesform, som på en række punkter afviger fra undersøgelseskommissioner nedsat efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Om bisidderes adgang til materiale fremgår det af den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 12, stk. 2, 1. pkt., at undersøgelseskommissionen skal give bisidderen adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, der er af betydning for den pågældendes klient.

Det er forudsat, at det relevante materiale i praksis stilles til rådighed i sikrede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område. På den baggrund er bisidderens ret til at gøre sig bekendt med materialet ikke formuleret som en ret til at få det udleveret. Bisidderen vil i stedet skulle gøre sig bekendt med det relevante materiale ved at gennemgå materialet i de sikrede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område, som forudsættes stillet til rådighed for undersøgelseskommissionen.

Det fremgår derudover af den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 12, stk. 2, 2. pkt., at bisidderen har ret til at gøre sig bekendt med udskrift af forklaringer afgivet af klienten og af forklaringer afgivet af andre i det omfang, bisidderen har haft adgang til at overvære disse efter stk. 1, 2. pkt.

Bisidderen vil således som udgangspunkt alene have adgang til at gøre sig bekendt med udskrifter af forklaringer afgivet af bisidderens egen klient. I det omfang, bisidderen efter den foreslåede § 12, stk. 1, 2. pkt., har haft adgang til at overvære andre forklaringer, fordi væsentlige hensyn til bisidderens mulighed for at varetage sin klients interesser taler for det, vil

bisidderen endvidere efter forslaget have adgang til at gøre sig bekendt med udskrifter af sådanne forklaringer.

Der henvises også for så vidt angår bisidderens adgang til at gøre sig bekendt med udskrifter af forklaringer til bemærkningerne til lovforslagets § 5, hvorefter det er forudsat, at det relevante materiale stilles til rådighed i sikre lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område, som undersøgelseskommissionen råder over. Dette vil således også i relevant omfang gælde udskrifter af forklaringer fra møder i undersøgelseskommissionen. Der henvises endvidere til den generelle forudsætning i forslaget § 4, stk. 1, 2. pkt., om, at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades.

Justitsministeriet mener på denne baggrund, at de foreslåede regler om bisidderes adgang til materiale på en passende måde balancerer hensynet til at sikre, at kendskab til de ofte meget fortrolige oplysninger ikke udbredes mere end absolut nødvendigt, og hensynet til, at bisidderne skal have mulighed for på en retssikkerhedsmæssigt forsvarlig måde at varetage deres klienters interesser i forbindelse med undersøgelsen. Justitsministeriet har på den baggrund ikke fundet anledning til at justere lovforslaget på dette punkt.

3. Om afgrænsningen af kommissionens opgaver

Retspolitisk Forening anbefaler, at kommissionens arbejdsopgaver udvides, således at kommissionen får mandat til også at fremkomme med forslag til styrkelse af beføjelserne for de respektive kontrolorganer, herunder især Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET).

Som det fremgår af den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 3, stk. 1, vil undersøgelseskommissionen have til opgave at undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste, der fandt sted i august 2020. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med tjenestefritagelsen blev varetaget usaglige hensyn.

Undersøgelseskommissionen vil skulle undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af de fem medarbejdere, der blev tjenestefritaget på

baggrund af den kritik, der blev rejst af Tilsynet med Efterretningstjenesterne i august 2020.

Justitsministeriet offentliggjorde den 8. juni 2022 en rapport om erfaringerne med PET-loven. Det fremgår bl.a. af rapporten, at der er anledning til at overveje, om der på visse områder bør foretages ændringer af de rammer, PET-loven sætter. Det gælder bl.a. i forhold til rammerne for tilsyn og kontrol med PET. Forsvarsministeriet arbejder desuden på en revision af FE-loven, hvor der vil blive set på rammerne for tilsyn og kontrol med Forsvarets Efterretningstjeneste. Regeringen ser frem til at drøfte bl.a. de rammer, der skal gælde for tilsyn og kontrol med efterretningstjenesterne, med Folketingets partier.

Justitsministeriet har på den baggrund ikke fundet anledning til at justere lovforslaget på dette punkt.

4. Om kommissionens adgang til materiale

Advokatrådet anbefaler, at det tilføjes til bemærkningerne, at relevante myndigheder på eget initiativ bør forsyne undersøgelseskommissionen med sådant materiale, som efter myndighedens egen opfattelse er eller kan være relevant, at kommissionen kan anmode vidner om at udlevere materiale, som ikke tilhører myndighederne, og at den enkelte myndighed skal oplyse over for kommissionen, hvilket materiale myndigheden har adgang til.

Det fremgår af den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 5, stk. 1, 1. pkt., at enhver har pligt til at stille dokumenter og andet foreliggende materiale til rådighed for undersøgelseskommissionen, når kommissionen anmoder om det.

Som det fremgår af bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse, har den til formål at sikre, at undersøgelseskommissionen kan få alle relevante oplysninger frem. Det forudsættes, at kommissionen alene fremsætter anmodning om udlevering af materiale, hvis kommissionen finder, at det er relevant for undersøgelsen.

Det forudsættes i den forbindelse, at man i de myndigheder, der bliver anmodet om at udlevere materiale, foretager en forholdsvis bred afgrænsning af det materiale, der skønnes relevant for undersøgelsen, således at der også medtages materiale, hvor det kan give anledning til tvivl, hvorvidt

materialet er af betydning for undersøgelsen. Det forudsættes endvidere, at medarbejdere i de berørte myndigheder, der er anmodet om materiale, herefter bistår kommissionen med at gennemgå og sortere materialet med henblik på mere præcist at fastlægge, hvilket materiale der er relevant for undersøgelsen.

Hvis kommissionen bliver bekendt med, at der eksisterer relevant materiale, som ikke indgår i det materiale, der allerede er stillet til rådighed, vil kommissionen specifikt kunne fremsætte en anmodning vedrørende sådant materiale.

Udtrykket materiale skal, i overensstemmelse med, hvad der gælder efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, forstås i meget vid betydning. Det omfatter ikke blot dokumenter i traditionel forstand, herunder i elektronisk form, men også f.eks. lyd- og videoptagelser og lignende.

Som det videre fremgår af bemærkningerne, omfatter den foreslåede bestemmelse alt foreliggende materiale, herunder interne dokumenter, håndskrevne notater mv. Den foreslåede bestemmelse omfatter også personlige eller private papirer som f.eks. dagbøger eller lignende, i det omfang sådant materiale er relevant for undersøgelsen.

I lyset af det klassificerede materiale, som vil kunne indgå i den foreslåede undersøgelse, forudsættes det – af hensyn til at undgå risiko for utilsigtet spredning af materialet – at sådant materiale i praksis vil skulle stilles til rådighed i sikrede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område, som undersøgelseskommissionen råder over. Lokalerne vil skulle sikres i overensstemmelse med relevante forskrifter herfor, herunder cirkulære nr. 10338 af 17. december 2014 om sikkerhedsbeskyttelse af informationer (sikkerhedscirkulæret).

Der er ikke med den foreslåede bestemmelse taget nærmere stilling til, hvordan sådant materiale i praksis skal stilles til rådighed. Det må således overlades til kommissionen efter drøftelse med de berørte myndigheder, der anmodes om at stille materiale til rådighed, at træffe nærmere beslutning herom.

Justitsministeriet kan i tilknytning hertil oplyse, at det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 5, stk. 1, 2. pkt., at det materiale, der er relevant

for undersøgelsen, som det helt klare udgangspunkt vil være myndighedsmateriale, dvs. materiale, der er indgået til eller udarbejdet af en myndighed eller af ministre og embedsmænd i embeds medfør. Såfremt private optegnelser mv. måtte have betydning for undersøgelsen, gælder pligten til at stille materiale til rådighed også for sådant privat materiale.

Justitsministeriet kan endvidere oplyse, at det fremgår af lovforslagets § 6, stk. 1, at undersøgelseskommissionen kan give pålæg om, at materialet stilles til rådighed for kommissionen, hvis den pligt, der er nævnt i § 5, stk. 1, ikke opfyldes.

Justitsministeriet har på den baggrund ikke fundet anledning til at justere lovforslaget på dette punkt.

5. Om kommissionens ansvarsvurderinger

Advokatrådet bemærker, at der er helt særlige grunde til forsigtighed i den eventuelle vurdering af enkeltpersoner, jf. § 3, stk. 2, i en undersøgelsesform som den foreliggende sammenlignet med undersøgelseskommissioner i almindelighed, blandt andet ud fra den fysiske gennemførelse af undersøgelsen, at vidneførelse begrænses til, hvad det er ”strengt nødvendigt”, og at bisidderens adgang til materiale er begrænset.

Det følger af den foreslåede bestemmelse i lovforslagets 3, stk. 2, at undersøgelseskommissionen på grundlag af kommissionens undersøgelse skal udtale sig om, hvorvidt der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar.

Det fremgår af den foreslåede bestemmelse i § 3, stk. 3, at den i stk. 2 nævnte udtalelse alene skal afgives i det omfang, ingen af undersøgelseskommissionens medlemmer finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.

Dette gælder tilsvarende efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Beslutningen om, hvorvidt det er forsvarligt at foretage retlige vurderinger, skal træffes på grundlag af en vurdering af de eventuelle problemer vedrørende de involverede personers retssikkerhed. F.eks. kan den inkvisitoriske procesform føre til, at medlemmerne efter en konkret vurdering mener, at det vil være uforsvarligt at udtale sig – selv i forsigtige vendinger – om

retlige spørgsmål, fordi medlemmerne finder, at der er risiko for, at procesformen har haft indflydelse på bevisvurderingen eller på fremlæggelsen af de retlige spørgsmål, og at denne indflydelse kan gøre det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at medlemmerne, der har stået for undersøgelsen, også skal foretage den retlige vurdering.

Det vil selvsagt også være muligt for en bisidder at rejse dette spørgsmål, hvis bisidderen mener, at der er anledning til det. Medlemmernes beslutning kan også gå ud på, at der foretages en retlig vurdering, men at den er begrænset i forhold til, hvad kommissionen er blevet anmodet om. Man kan også forestille sig, at medlemmerne finder, at der i forhold til nogle af de berørte personer kan foretages retlige vurderinger i videre omfang end i forhold til andre personer.

Det forudsættes, at alle medlemmerne er enige om, at der bør foretages retlige vurderinger. Finder blot ét af medlemmerne, at sådanne vurderinger ikke bør foretages, skal de øvrige medlemmer rette sig efter det.

Justitsministeriet har på den baggrund ikke fundet anledning til at justere lovforslaget på dette punkt.

6. Om kommissionens afgivelse af beretning mv.

Advokatrådet bifalder, at der tilsigtes en større grad af offentlighed om beretningen, end det var tilfældet med lov nr. 1938 af 15. december 2020. Advokatrådet foreslår, at det i bemærkningerne tilføjes, at den offentliggjorte beretning inden for det muliges rammer skal indeholde en beskrivelse af sagsoplysning.

Det fremgår af den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 22, stk. 1, 1. pkt., at undersøgelseskommisionen afgiver en beretning om resultatet af sin undersøgelse.

Beretningen skal indeholde en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommisionen efter forslagets § 3, stk. 1, skal undersøge. Det er imidlertid samtidig vigtigt, at efterretningstjenestens aktuelle og fremtidige virkemuligheder, herunder i forhold til udenlandske samarbejdspartnere, ikke skades.

Justitsministeriet har på den baggrund ikke fundet anledning til at justere lovforslaget på dette punkt.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at lovforslaget ændres, således at Tilsynet med Efterretningstjenesterne sikres en ret til indsigt i en eventuel klassificeret beretning, såfremt undersøgelseskommissionen udarbejder en sådan.

Som det fremgår af den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 3, stk. 1, vil undersøgelseskommissionen have til opgave at undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste, der fandt sted i august 2020. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med tjenestefritagelsen blev varetaget usaglige hensyn.

Undersøgelseskommissionen vil skulle undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af de fem medarbejdere, der blev tjenestefritaget på baggrund af den kritik, der blev rejst af Tilsynet med Efterretningstjenesterne i august 2020.

Som anført ovenfor gør der sig efter regeringens opfattelse helt særlige omstændigheder gældende i forbindelse med nedsættelsen af en undersøgelseskommission vedrørende efterretningstjenesternes forhold. Særligt hensynet til at beskytte de klassificerede oplysninger, som vil kunne indgå i undersøgelsen, medfører behov for at etablere en særlig undersøgelsesform, som på en række punkter afviger fra undersøgelseskommissioner nedsat efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Bl.a. har det givet anledning til særlige overvejelser i relation til undersøgelseskommissionens beretning og offentliggørelse heraf. Det er vigtigt, at beretningen indeholder en fyldestgørende redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommissionen efter forslaget § 3, stk. 1, skal undersøge. Det er imidlertid samtidig vigtigt, at efterretningstjenestens aktuelle og fremtidige virkemuligheder, herunder i forhold til udenlandske samarbejdspartnere, ikke skades.

Afhensyn til at skabe mulighed for offentlighed om resultaterne af undersøgelseskommissionens undersøgelse følger det af den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 22, stk. 1, at undersøgelseskommissionens beretning vil skulle udarbejdes og offentliggøres i en form, som ikke indeholder

informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand.

Såfremt kommissionen vurderer, at en sådan beretning ikke indeholder en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommission skal undersøge, vil kommissionen kunne udarbejde en yderligere beretning, som vil skulle afgives til justitsministeren.

Kommissionen bør dog bestræbe sig på at give en tilstrækkelig redegørelse i den beretning, som vil skulle udarbejdes og offentliggøres i en form, som ikke indeholder informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand.

Der bør derfor alene udarbejdes en yderligere beretning til justitsministeren, hvis kommissionen vurderer, at det er nødvendigt at beskrive informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand, for at give en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommission skal undersøge.

Hvad angår spørgsmålet om Tilsynet med Efterretningstjenesternes adgang til kommissionens eventuelle yderligere beretning, bemærkes det, at der ikke med lovforslaget er taget stilling til, om Tilsynet skal have adgang til beretningen. Hvis Tilsynet, når kommissionsundersøgelsen er afsluttet, ønsker at få adgang til beretningen, vil der som udgangspunkt blive set positivt på et sådant ønske.

7. Om udpegningen af kommissionens medlemmer mv.

Vestre Landsret bemærker, at undersøgelseskommissionen skal bestå af tre landsdommere fra Vestre Landsret, og at tre landsdommere som udgangspunkt svarer til en landsretsafdeling. Vestre Landsret har i den forbindelse anført, at landsretten – ligesom domstolene i øvrigt – har for lange sagsbehandlingstider, og at landsretten derfor forudsætter, at der kan findes en ordning for kompensation af landsretten som følge af, at der på ny afgives tre dommere til en undersøgelseskommission. Vestre Landsret ønsker i øvrigt ikke at udtale sig om udkastet.

Østre Landsret har tilsluttet sig Vestre Landsrets bemærkninger, og ønsker i øvrigt ikke at udtale sig om udkastet.

Den Danske Dommerforening har tilsluttet sig Vestre Landsrets bemærkninger, og ønsker i øvrigt ikke at udtale sig nærmere om udkastet. Den Danske Dommerforening bemærker dog, at dommeres og andre domstolsansattes deltagelse i kommissionsundersøgelser udgør en naturlig og – som de senere år har vist – regelmæssig del af domstolenes samlede virke. Den Danske Dommerforening har videre anført, at selv om der i sagens natur er tale om midlertidige opgaver, og selv om der typisk også afsættes midler til at dække de involverede dommeres fravær fra deres hovedstillinger, indebærer kommissioner ikke desto mindre et ikke ubetydeligt ressourcetræk såvel for de embeder, som stiller medarbejdere til rådighed, som for domstolene som sådan. Den Danske Dommerforening har i den forbindelse bemærket, at de dommere, der udpeges til undersøgelseskommissioner sædvanligvis er erfarne landsdommere. Endelig anfører Den Danske Dommerforening, at det er vigtigt, at der tages højde for dette – både i det konkrete tilfælde og på mere overordnet plan.

Justitsministeriet har noteret sig bemærkningerne og har stor forståelse for situationen ved Vestre Landsret. Justitsministeriet har noteret sig behovet for at finde en passende ordning til imødekommelse af de nævnte behov.

III. Lovforslaget

De modtagne høringssvar har ikke givet anledning til at foretage ændringer i lovforslaget.

Som det fremgår af justitsministerens brev af 23. februar 2023, som samme dag blev oversendt til Udvalget for Forretningsordenen (Alm. del, bilag 47), fremgik det af det udkast til lovforslag, som har været i offentlig høring, at undersøgelseskommissionen bør tilrettelægge sit arbejde, således at den så vidt muligt kan afgive beretning om resultatet af sin undersøgelse senest seks måneder, efter at kommissionen er nedsat.

Som det videre fremgår af brevet, vil der i lyset af den debat, der har været om den kommende undersøgelse, blive lagt op til at fastsætte en længere frist for kommissionens arbejde i det lovforslag, som vil blive fremsat for Folketinget.

I forhold til det udkast til lovforslag, der har været sendt i høring, er der derfor foretaget en ændring i bl.a. bemærkningerne til lovforslagets § 22, således at det nu fremgår, at undersøgelseskommissionen bør tilrettelægge

sit arbejde, således at den så vidt muligt kan afgive beretning om resultatet af sin undersøgelse senest et år efter, at kommissionen er nedsat.

Der er herudover foretaget visse ændringer af sproglig, lovteknisk og redaktionel karakter i forhold til det udkast, som har været sendt i høring.